

הרה"ג שלמה אישון, רב מזרח העיר רעננה

הרבנות הראשית המועצה הדתית

הרב שלמה אישון
רב מזרח העיר

בס"ד ערש"ק פר' נשא תשפ"ד

מכתב ברכה

שמחה גדולה שמחתי בראותי את החיבור "שבט נחלתו" של ידידי הרב בנימין טבדי שליט"א, רב קהילת שטיבל יד בנימין וראש בית המדרש "לשמה" להכשרת רבנים ברעננה. ראשיתו של החיבור ב"תורה שבעל פה" – שיעורי עיון מרתקים שמסר הרב טבדי בעירנו רעננה ובמקומות נוספים ועתה עולים הדברים על הכתב למען יעמדו ימים רבים.

החיבור מהווה מחקר מקיף ועמוק בכמה מן הסוגיות הנוגעות לחיינו כאן בארץ ישראל ובמדינת ישראל. בכל אחת מהסוגיות מנתח המחבר את שיטות הפוסקים, ראשונים ואחרונים, ובכשרון רב עומד על עומק סברותיהם ועקרונותיהם, ומתוך הדברים מגיע גם למסקנות להלכה.

כדרכה של תורה, ולחיבת הקודש, והיות שסוגיית שותפותם של תלמידי חכמים ובני תורה במערך המלחמה וההגנה, בה עוסק, בין השאר, החיבור שלפנינו, עומדת כיום במרכז סדר היום הציבורי, אציין שלענ"ד נכון בסיכום להלכה, ללכת בעקבות דבריו של הגר"ש אלישיב זצ"ל המובאים בחיבור, ולקבוע באופן ברור שבישובים בהם קיימת שמירה מפני מחבלים רוצחים מחוייבים גם תלמידי חכמים ובני תורה להשתתף בשמירה.

אמנם בחיבור מובאים גם דבריו של מו"ר הגר"י אריאל שליט"א שכותב שישנם מצבים בהם אפשר לפטור תלמיד חכם משמירה אך הוא מסייג זאת בשני סייגים: א. שתדירות השמירה שתהיה מוטלת על כל אחד אם יפטרו ת"ח תהיה יותר משלושים יום בין שמירה לשמירה כך שעומס השמירה שיוטל עליהם לא יורגש כ"כ. ב. שמדובר בישוב שכולו מעריך תורה ורוצה לנהוג על פי דרכה של תורה ובא לקבל עצה כיצד לנהוג. ומוסיף שם הגר"י אריאל שבמקום שאין הערכה מספקת לתורה אין לו לתלמיד חכם להטיל עצמו ביוזמתו על הציבור. לענ"ד סייגים אלו מבטלים למעשה את אפשרות פטור בני תורה משמירה, משום שישנם שכולו מעריך תורה הינו בד"כ ישוב שרובו תלמידי חכמים ובני תורה ואם יפטרו הם מהשמירה – העומס על שאר בני הישוב יהיה גדול ומורגש למדי. מעבר לכך, כפי שכותב הרדב"ז המובא גם הוא בחיבור, במקרים רבים קשה יהיה לקבוע מי מתושבי הישוב הוא "תלמיד חכם" או "בן תורה" הפטור משמירה, ומי המוסמך לקבוע זאת. אכן יתכנו מצבים נדירים בהם מתגורר בישוב תלמיד חכם מופלג שהציבור כולו מעריך את גדלותו ורוכש לו כבוד – שאותו יש מקום שהציבור יפטור מחובת השמירה, אך אין ללמוד מכאן לפטור כל תלמיד חכם ובן תורה מחובת השמירה.

אסיים בברכה לרב המחבר שיפוצו מעיינותיו החוצה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא וימשיך לזכותנו בתורתו בכתב ובע"פ לאו"ט.

הכותב וחותם לכבודה של תורה

שלמה אישון

רב מזרח העיר רעננה

בס"ד

יום שני, ב' תמוז תשפ"ד

לכבוד

הרב בנימין טבדי שליט"א

רב קהילת שטיבל יד בנימין וראש בית המדרש "לשמה" להכשרת רבנים ברעננה.

קראתי בספרך "שבת נחלתנו" ושמחתי על שאתה כותב ועוסק בסוגיות חשובות כל כך בהנהגת עם ישראל בפרט ובכלל בימינו אלו.

התורה אינה עוסקת רק בהלכות פרטיות של כשרות המטבח ובין אדם לחברו. התורה היא גם ובעיקר הנהגת עם ישראל והנהגת העולם, וְנִבְרָכוּ כָּךְ כָּל מְשֻׁפָּחוֹת הָאֶדְמָה. הלכות ציבור אלו הן הן גופי תורה לא פחות מכל הלכה אחרת. והן מצריכות בירור יסודי, וברוך ה' שכתבת על הנושאים החשובים הללו.

מִרְן הֵרַב צָבִי יְהוּדָה זְצוּק"ל הִיָּה מְזַכֵּיר אֶת הַפְּסוּק "וַיִּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשִׁשְׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְּשׁוּעָה" וְהִיָּה מְזַכֵּיר אֶת הַתְּרָגוֹם "וַיִּתְקַבְּלוּן אוֹלְפָן חֲדַת בְּחֻדָּא מִבְּחִירֵי צְדִיקָא", וּפִירוּשׁוֹ שֶׁתִּלְמָדוּ בַחֲדוּוֹה תוֹרָה מַחֲדוּשֶׁת דּוּקָא מִבְּחִירֵי הַצְּדִיקִים. וְמִי הֵם בְּחִירֵי הַצְּדִיקִים: אֵלּוֹ שֶׁהֵם כְּמַעִיִן הַמִּתְגַּבֵּר וְעוֹסְקִים וּמְלַמְדִים עֵינֵינִים שֶׁל יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וְגֵאוּלְתוֹ.

ואע"פ שהפירוש הזה נראה יותר כמו דרש מאשר פשוט, אימץ אותו רש"י שרגיל להיצמד לפשוטו של מקרא וכתב: "כי ירחיב לבם על ידי ישועה הבאה להם ויתגלו להם רזי התורה שנשתכחו בבבל על ידי הצרות". הסביר

בס"ד

לנו רש"י כי ישעיהו מדבר על דור הגאולה שבו צריך במיוחד להתמיד בלימוד התורה הנובעת ממעייני הישועה.

ואע"פ שהתרגום אולפן חדת, אין יותר עתיקה מהתורה החדשה הזו. זה מעשה האבות אברהם, יצחק ויעקב. זו תורתם של משה, יהושע וכלב שעמדו מול תורת המרגלים. זו תורת דוד המלך העומדת מול דברי דואג האדומי ראש הסנהדרין. זו תורתו של רבי עקיבא שכולהון אליבא דרבי עקיבא. זו התורה של רבי יוסף קארו והאר"י הקדוש שמכוח תורתם עלו לארץ ישראל להקים את סוכת דוד הנופלת, תורה המדריכה את כלל עם ישראל לדורותיו.

זו הסיבה לכך ששמחתי מאוד לראות ספר זה, כהמשך לאותה תורה ש מעייני הישועה שעליה נאמר: "כל מן דין סמוכו לנא". זו תורה מחיה ונדרשת כמים חיים לנפשות דור זה, ומצווה רבה לקנות ולהפיץ את דברי התורה הנמצאים בספר הנפלא הזה.

אשרי העם שככה לו. אשרי העם שיש בו תלמידי חכמים כאלה. זכות גדולה יש לי לכתוב הסכמה לספר כל כך חשוב. ויהי רצון שיפוצו מעייני המחבר חוצה. אמן ואמן.

בברכה,

Shmuel Aliahu
שמואל אליהו
רב העיר צפת

הרה"ג רפאל שלמה דיכובסקי, חבר ביה"ד הגדול, ומנהל בתי הדין, בדימוס

ב"ה תמוז תשפד

מכובדי היקר והחשוב, רבי בנימין טבדי שליט"א!

עיינתי בספרו החדש "שבט נחלתו", ובעיקר במערכה השלישית העוסקת בהשתתפות תלמידי חכמים במערכות ישראל.

אכן, נושא קשה וכואב, העומד על סדר היום, מאז קום המדינה.

וכאן אבקש להעיר הערה עקרונית.

בכל נושא ציבורי - הלכתי, קיימים היבטים נוספים, מעבר להיבט ההלכתי הטהור. קודם כל צריך לבחון את ההשלכות של כל פסיקה הלכתית, על הפרט ועל הכלל. בנוסף, יש לבחון את המניעים של השואל או השואלים, ולבסוף כדאי להוועץ בחכמי הדור וזקניו, בבחינת "זקניך ויאמרו לך".

אני מצרף כאן מאמר שנכתב על ידי לאחרונה, ופורסם במהדורה ראשונה בבטאון "המעין" ובבטאון "אסיא", ועתיד להופיע בעזרת השם גם בגירסה רחבה יותר, בחלק נוסף של ספרי "לב שומע לשלמה". עסקתי בו, בפסיקה בעת מלחמה, ונושא זה הוא בהחלט נושא שהעיסוק בו בעת מלחמה, אינו דומה, לעיסוק בו בעת שלום. תוכל לפרסם את מאמרי, אם תרצה בכך*.

לא עסקתי בנושא הישיר של שירות תלמידי ישיבה בצבא, אבל יש ללמוד מכך, כי העיסוק בזה בזמן מלחמה, אינו דומה לעיסוק בזמן שאין מלחמה.

אתה מוכר לי כתלמיד חכם החוקר כל דבר לעומקו, ואינו מסתפק בפתרונות שטחיים. ואכן הספר הזה, עם כל המערכות החשובות שבו, עוסק בדברים עקרוניים, תוך בירור יסודי, והסקת מסקנות מסודרות.

הספר ראוי לעיון וללימוד, ואני ממליץ לעוסקים בנושאים אלו, להעזר בחומר הרב שהבאת ובסידור הדברים הלכה למעשה.

יישר כוחך, והקב"ה יצליח דרכך!

בברכה מקרב לב

הרב רפאל שלמה דיכובסקי

חבר ביה"ד הגדול

ומנהל בתי הדין

בדימוס

* המאמר של מו"ר הרה"ג שליט"א כולל עשרות עמודים ואי אפשר היה בשלב זה להביאו לדפוס במסגרת ספרנו זה. ועיין לקמן במבוא למערכה "השתתפות תלמידי חכמים במלחמות ישראל", הערה 4.

הרה"ג דוד חי הכהן, ראש מוסדות אורות התורה וראש ישיבת נתיבות ישראל בת ים

הרב דוד חי הכהן
שליט"א

ראש מוסדות אורות התורה
וראש ישיבת נתיבות ישראל
בת ים

בס"ד ר"ח תמוז חדש לתורת ארצנו ה'תשפ"ד

ברכת כהן

הרה"ג בנימין טבדי נ"וו שליט"א, מגדולי תלמידי חכמים בדורנו ממשיכי דרך התורה הגואלת, זיכני בספרו החשוב שבט נחלתו, ספר מלא וגדוש באוצרות של בירורי הלכה בנושאים חשובים ביותר של שאלות השעה בדורנו דור התחיה.

עבודת הספר נעשתה ביסודיות, בבירור כל שאלה, הוא פותח בדברי גדולי הראשונים ומגיע עד אחרוני אחרונים. כל שיטה נבדקת בהבנות השונות האפשריות בה, בשאלות ובקושיות המקיפות אותה, בתשובות השונות שניתנו לאותם קושיות ע"י גדולי התורה מדורות ראשונים ועד גדולי האחרונים. עם זה מובאות שיטות שונות הנראות לכאורה דומות והרב המחבר שליט"א בודק בדיקה דקה מן הדקה באבחנות ביניהם מתוך דיוק דבריהם והנפקא מינא ההלכתית היוצאת מכך. זוהי עבודה ברוכה שלא נעשו כמותה בהיקף ובעומק בשאלות אלו, וע"כ יש בה תועלת עצומה לכל הלומדים החפצים לבירורים באמיתת התורה ומתוך כך גם ליחס ההלכתי הראוי לאוהבי תורה ומדקדקים במצוותיה, כמובא במעלת החסידות בדברי החסיד גדול מרבן שמו ר' משה חיים לוצטו זיע"א.

לחיבת הקדש אכתוב הערה קטנה למערכה הראשונה בספר. המערכה עוסקה במצוות עליה וישוב ארץ ישראל בימינו. המחבר מקיף את השיטות השונות וביניהם את דברי בעל מגילת אסתר שנכתבו כתגובה להשגת הרמב"ן על דברי הרמב"ם בספר המצוות על שהשמיט את מצות ישוב הארץ בימינו.

שמעתי על כך את דברי מורנו החי הרב צבי יהודה זצ"ל שנשען בכל כוחו על דברי הרמב"ן אביהם של ישראל ודחה את דברי המגילת אסתר מכל וכל. ואלו תורף דבריו.

א. הרמב"ן ידוע כאחד הענקים בין גדולי ישראל בלמדנותו העצומה, בחידושו על השי"ס, במלחמות ד' על הרי"ף, בספריו בהלכה, בגדלותו העצומה בפרשנות התורה, גדלותו בתורת הנסתר כפי שהעיד עליו האר"י הקדוש זצ"ל ועוד. לעומתו אין בעל מגילת אסתר נחשב וזוכר באחד מכל התחומים ע"י כל גדולי החכמים והפוסקים במשך הדורות ומכאן שאין להעמיד את שניהם את דעותיהם כבעלות משקל שווה.

ב. ספר פתחי תשובה על אבן העזר מביא את דברי הרמב"ן כמקור לפסק השו"ע וכותב כי לדברי הרמב"ן הסכימו כל הפוסקים ראשונים ואחרונים, בדבריו הוא מתעלם מהמגילת אסתר לחלוטין.

עד כאן דברי מו"ר ורציתי להוסיף מעט משלי לאותו נושא.

ג. בעל מגילת אסתר מסתמך על דברי רב יהודה בכתובות שיש איסור לעלות לארץ ישראל לפני פקידה מאת ד', פקידה שאין שום הגדרה מהי, ואולי אפשר שהיא כדברי "ישועות מלכו" שהתנועה לישוב הארץ שמקיפה את כל ישראל היא הפקידה. יתר על כן שני תלמידיו הגדולים של רב יהודה שהם מעמודי התווך של התלמוד, לא קיבלו את דעתו ועלו לארץ, ומדוע יסמוך הרמב"ם על רב יהודה ולא על תלמידיו שהם אחרונים והלכתא כבטראי.

ד. רב יהודה נשען על דברי ירמיה הנביא "בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדתי". אם כן עזרא ונחמיה ואנשי כנסת הגדולה וכל עולי בבל בוני בית שני כולם עברו איסור, האם זה עולה על הדעת?

מוסדות אורות התורה בת ים ע"ר 580065712 | הרב מוהליבר 15 בת ים

מיקוד 5962331 | 03-5546363 | office@orothatara.org.il | www.orothatara.org.il

ואם נאמר שנבואות הנביאים חגי וזכריה ומלאכי לעלות לארץ ולבנות את המקדש ביטלו את האיסור הקודם, היכן הגיע איסור חדש שחידש את דברי ירמיה הקודמים. ומי התיר להלל הזקן לעלות מבבל לארץ ישראל, ומי התיר לרי' חייה ובניו שחיו בסמוך לדורו של רב יהודה, והם עלו מבבל כמפורש בסוף פרק ראשון בסוכה.

ה. בפסוק הנזכר "בבלה יובאו" כתובה הנבואה על כלי המקדש ולא על ישראל, ואם רב יהודה הרחיב את היריעה גם על ישראל, בודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, ועיקר האיסור על הכלים. והנה מפורש בעזרא שהוא העלה את כלי המקדש מבבל לירושלים במניין ובמשקל. ומי התיר לו, שמא תאמר שעזרא עבר על הדין, והרי עזרא שקול בחז"ל כמשה רבינו ועל תקנותיו אנו חיים עד היום. ביחס להערות ד' וה' ברור שאין בזה הערה לרב יהודה ח"ו אלא בירור דעתו שלא התכוין לאיסור גורף כפי שהבין בעל המגילה אלא בתנאים מסוימים כמו אחרי חורבן בית שני למשך הזמן שהתנאים לעליה קשים שלסילוקם קרא פקידה, אבל בודאי אין כוונתו עד המשיח, ועזרא והלל הזקן ורי' חייה ובניו יוכיחו.

ו. עוד מסתמך המגילת אסתר על השבועות שנזכרו בכתובות, לפיהם אסור לעלות לארץ. פירוש זה בגמרא נראה דחוק כי הלשון לא לעלות בחומה איננה בהכרח אישור עליה. ולמעלה מזה, דברי שבועות אלו לא נזכרו בשלושת עמודי ההוראה רי"ף רמב"ם ורא"ש, ואיך אפשר להשתמש בדברי אגדה שלא נזכרו בפוסקים כנגד דברי הרמב"ן שהוא עמוד התורה וההלכה.

ז. בהלכות מלכים (פ"ה) כתב הרמב"ם איסור חמור ביציאה מהארץ כעובד עבודה זרה ושבחי שבחים לדר בארץ. ולאחרונה כתב שאסור לצאת מבבל לשאר ארצות, דברים שנזכרו בגמרא באותו עמוד עם דברי רב יהודה שאסור לעלות מבבל לארץ, ואיסור זה לא הזכיר הרמב"ם, האם מקרה הוא שהעלים את דברי רב יהודה כשדעת בעל המגילה הרמב"ם פוסק כמוהו.

הרבה יש להאריך בדבר ונראה ברור כזהרים שדיעה זו של בעל המגילה נדחה קראו לה ואין לה על מה לעמוד.

כתבתי הערה קטנה שמעידה שקראתי את הספר בחלקו מתוך חשיבותו הרבה ועל כן אחתום בדברי ברכה לרב המחבר ולספרו הנפלא יפוצו מעיינותיו בין כתלי בתי המדרש ויהיו קילורים לעיני חכמים. וכן ירבה וכן יפרוץ את לומדי התורה בחכמת ד' אשר בקרוב ובימיו ובימינו יראו ועינינו וישמח לבנו כי פקד ה' את עמו ואת נחלתו האהובים והיקרים לו.

אחתום בבה"ת למר ניהוא רבא וכל אשר לו.

י"ג ח' ט"ו

הרה"ג ציון לוז, חבר בית הדין הגדול וראש ישיבת תפארת ישראל ביד-בנימין

בית הדין הגדול

בס"ד. יט בסיון ה'תשפ"ד.

לכבוד ידיד נפשי היקר ונעלה הגאון הרב בנימין טבדי שליט"א
שלום עליכם וה' עימכם

קבלתי בשמחה מרובה את ספרך הנפלא 'שבט נחלתו', שבו אתה סוקר ומנתח את השיטות השונות ראשונים ואחרונים בכמה מהסוגיות הציבוריות המלוות את בית ישראל בדור האחרון. קראתי חלק גדול מספרך ונהניתי עד למאוד מהרחבת הדברים, מבהירותם המופלאה ומניתוחם של דברי הפוסקים אחרונים כראשונים כיד ה' הטובה עליך.

בכלל הסוגיות הציבוריות שאתה דן בהם בהרחבה בספרך, היא שאלת השתתפותם של בני התורה במאמץ המלחמתי בארץ ישראל בדור האחרון מאז הקמת המדינה. ואף שסוגיה זו עולה מידי פעם בפעם לדין ציבורי נוקב, היא זוכה בעיקר להתייחסות של הציבור הרחב ושל אנשי הציבור על גווניהם אבל לא זכתה ועדיין אינה זוכה כל כך להתייחסות הלכתית מעמיקה של גדולי התורה, של הישיבות ורבניהם, של הכהנים שלא אמרו איה הוא דבר ה' בשאלה זו, ותופסי התורה לא ידעוה, ורק אמירות כלליות נאמרות בעניין זה אבל לא ליבונה של סוגיה ולא אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא כדרכה של תורה בשאר הסוגיות. והן אמת, שייתכן שזה נובע מהחשש הגדול של ראשי הישיבות הוותיקות ורבניהם שמא ההתעסקות בסוגיות מעין אלו תוביל לדעות משובשות, ופן יאונה רע לתלמידים הצורבים, שלא ידעו עדיין להבחין בין עיקר לטפל. אבל לדידי, אין לי ספק כלל שלא רק שחשש זה אינו במקומו, כי תורה היא וללומדה אנחנו צריכים, ובמה עדיפות סוגיות שאינם מעשיות לעת עתה, להתעסק רק בהם בהיכלי הישיבות, ולדחות את העיסוק בשאלות המעשיות העולות מאליהם בדור האחרון, וכי דברי תורתנו הקדושה רק שעשועי תורה נינהו, אלא אדרבה ואדרבה, העיסוק בישיבות בסוגיה זו ודומיה בתוך שאר הסוגיות השונות, תופיע אור יקרות בעולמם הרוחני של הלומדים וזריחת אור הישועה יחל להופיע בגלוי על כל בית ישראל כולו, ואשרי מי שזוכה להיות פועל עם אל בגאולתה זו של התורה, ולהיות מהמקימים שכינתא מעפרא, שזהו לענ"ד עומקו של ביטוי זה.

אשריך ואשרי חלקך הרב בנימין בזה ובבא, שדנת בסוגיה זו ודומיה ולקחת לך את המשימה הגדולה בעיסוקך בתורה להיות שותף עם רבים אחרים בתחייה התורנית יחד עם התחיה הלאומית הכוללת על כל ענפיה.

בית הדין הגדול

ומידי עוברי בין בתרי ספרך קראתי את דבריך הנפלאים בסוגיית גר תושב. ואמרת להוסיף. בשיעור לפני חברים מקשיבים ביארתי בדרך אפשר את מחלוקתם של הרמב"ם והראב"ד (פי"ד מאיסורי ביאה ה"ח), האם רשאים להושיב גר תושב בזמן הזה בארצנו, שנקודת מחלוקתם היא בשאלה, האם מה שהופך גוי לגר תושב זהו תהליך של גרות ממש כלהלן או שמא רק תצהיר שיש בו רק כדי להבטיח שלא ייכשל בשבע מצוות בני נוח ולא יכשיל את ישראל עימו. ולענ"ד בדעת הראב"ד שזוהי גירות של ממש אלא שכוללת רק קבלת עול מלכות שמים ועול שבע מצוות בני נח, ובזה כבר נכנס תחת כנפי השכינה, וכבר בזה נעשה מותר להתיישב בארץ ישראל לפי שקבלת עול מלכות שמיים היא תנאי להיות מתגורר בארץ ישראל, שהיא ארץ השם, ארצות החיים וזהו שנאמר "וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר לְצַמְתוֹת, כִּי לִי הָאָרֶץ, כִּי גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אִתָּם עִמָּדִי" (ויקרא כה כג), דהיינו, שאינכם רשאים למכור את הארץ לצמיתות, כי היא שלי, ומה שאתם גרים בה זה רק מחמת שאתם גרים תושבים איתי. ולפי זה, לחסות תחת כנפי השכינה ולהתגורר בארץ ישראל זה היינו הך, שהוא הדין והוא הטעם והן הן הדברים, וקרא כתיב להדיא "אתה לך לפני ה' בארצות החיים" (תהלים קטז ט), הנדרש על ארץ ישראל (ילקו"ש שם), וזה קיים בכל דור ובכל עת, שקדושתה הזו של ארץ ישראל קדושה עצמית היא ומחמת השכינה היא באה, ולכן אינה קשורה בקיומה של מצוות היובל (וכשהיובל נהוג מתחדשת קדושה נוספת בארץ ישראל, שבאה מחמת ישראל השוכנים בה), וכשם שלא נמנע מגר תושב להיכנס תחת כנפי השכינה, כך לא נמנע ממנו להתגורר בארץ ישראל. מה שאין כן קדושת ירושלים הגלויה. היא הופיעה רק כשנכבשה על ידי ישראל ונתקדשה על ידי דוד ושלמה קדושת עולמים. ולכן גר תושב שאין בו מקדושת ישראל, אף שנכנס תחת כנפי השכינה, אינו רשאי להתגורר בירושלים, שגירותו של גר תושב שאין בה מילה וטבילה, שעניינם להיכנס לקדושת ישראל (שאינן מילה וטבילה בגוי כלל) אינה אלא במה שזוכה להיכנס תחת כנפי השכינה, והדברים ארוכים (ויעוין בספר כפתור ופרח פרק י, ובגיליוני הש"ס עבודה זרה סד ע"ב, שגר תושב נכנס תחת כנפי השכינה ממש בקבלתו עול מצוות בני נח). ואשרי דורנו שזכה בחסד ה' על עמו בית ישראל, לשוב להתיישב ולהתגורר בארץ אשר היא לפני ה' ממש, ולהסתופף בקדושה היתירה המופיעה מירושלים קרתא דשופריא, שמשם דבר ה' ותורתו מופיעים על עמו בית ישראל, שלא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום, ונתקיים בנו שיר האמונה של הרואה הגדול, "לעד חיה בלבבנו.. לשוב לארץ קודשנו, עיר בה דוד חנה, שמה תהיה תורת חיים חמדתנו, מפי עליון ניתנה".

ולסיום אברך ואומר, שא ברכה מאת השי"ת להמשך הצלחה מרובה בכל עיסוקיך, ויתן לך משאלות ליבך לטובה לעבודתו, ושיפוצו מעיינותיך חוצה ותגדיל תורה ותאדירה, ויהי נועם ה' עליך ועל כל הסובבים אותך בשמחה ובששון ובטוב לבב כל הימים, אכ"ר.

בידידות וביקר ובהערכה מרובה

ציון לוז

ירושלים - יד בנימין

הרה"ג דוב ליאור, לפנים רבה של קרית ארבע - חברון וראש ישיבת ניר קרית ארבע

הרב דוב ליאור

עיה"ק ירושלים ת"ו

בס"ד, יב סיוון תשפ"ד

מכתב ברכה

הובא לפניי חיבורו הגדול והמקיף 'שבט נחלתו' מאת הרב בנימין טבדי מרעננה, העוסק בבירור הלכתי בנושאים חשובים מאד בארץ ישראל בדורנו:
א. הלכות כיבוש ארצנו לפי תורתנו הקדושה.

ב. מעמדו של גר תושב בזמננו.

ג. גיוס בני ישיבות לצבא.

עברתי על חלק מהדברים ובמיוחד בחלק השלישי העוסק בגיוס בני ישיבות לצבא. ראשית עליי להביע את הערכתי העמוקה לחיבור זה, במיוחד לנושא החיוב ההלכתי להשתתף במערכות ישראל, המבוסס על יסודות הש"ס והפוסקים לדורותיהם.

מבין השיטין ניכר גודל ההשקעה של הרב המחבר בבירור הסוגייה שלא הרבו לעסוק בה בדורות האחרונים מפני שלא היה בגלות צבא ישראלי כלל.

הרב המחבר הביא את שלל הדעות בנושא והסביר בטוב טעם שאין יסוד לפטור גורף לבני ישיבות מלהשתתף במלחמת מצווה, ומה שאמרו חז"ל "רבנן לא בעי נטירותא" ה"מ רק בזמן שלא נשקפת סכנה ברורה ומוחשית, אבל בזמן מלחמה של הצלת ישראל מיד צר כולם יוצאים אפילו חתן מחדרו, ואם בני תורה היו פטורים מזה הרמב"ם היה צריך לכתוב זאת בהלכות מלכים ומלחמותיהם ולא לסמוך על דיוק בדבריו בסוף הלכות שמיטה ויובל (פי"ג הי"ג) על מי שפרק מעליו עול חשבונות הרבים, שזו אינה הדרכה הלכתית למלכות ישראל כיצד לנהוג בפועל.

זאת ועוד, נלע"ד שדברי הרמב"ם שם על מי ש"נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים" זו דרגה גבוהה מאד המתאימה לחכמי התלמוד וקשה מאד למצוא היום דוגמתה.

יישר כוחו של הרב המחבר על חיבורו החשוב, ויהי רצון שהקב"ה ישלח לו אורו וישעו ויפוצו מעיינותיו חוצה לזכות את הרבים וחפץ ה' בידו יצלח.

החותם לכבוד התורה ולומדיה,

דוב ליאור

הרה"ג רצון ערוסי, רבה של קרית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

Rabbi Rasson Arussi
Chief Rabbi of Kiryat Ono
Member of the Rabbinical Council of Israel

הרב רצון ערוסי
רב העיר קרית אונו
חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

לק"י

י"ב בסיון תשפ"ד
18 ביוני 2024

דברי ברכה

היה אצלי כבוד הרב בנימין טבדי שליט"א, עם ספר חשוב שחיבר, "שבט נחלתו", שיש בו סדרת שיעורי הלכה מקיפים בעיון בענין העם והארץ. נושאים שהיו חשובים מאז ומתמיד, הם חשובים כעת, ויהיו חשובים בעתיד. כי הם הבסיס ההלכתי והאמוני שלנו, כעם ה' בארץ ה'.
הספר כתוב וערוך דבר דבור על אופניו, ועם מקורות חשובים מהראשונים והאחרונים. יהי ה' עימו, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח.

בברכה רבה
רצון ב"ר יוסף ערוסי הלוי

הרה"ג שלמה הכהן אבינר, נשיא ישיבת עטרת ירושלים, ולפנים רב הישוב בית אל

ב"ה אייר תשפ"ד

מכתב ברכה

יישר כוחו של הרב בנימין טבדי על ספרו החשוב "שבט נחלתו", המברר הלכות ארץ ישראל ממקוריהן הנאמנים, בבירור עמוק וברור, ובודאי יביא תועלת רבה ללומדים.

גיוע
שלמה הכהן

הרה"ג יעקב רוז'ה, רב חברה-קדישא ת"א-יפו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

הרב יעקב רוז'ה
רב חברה קדישא
תל אביב-יפו
חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

בס"ד אייר תשפ"ד

מכתב ברכה

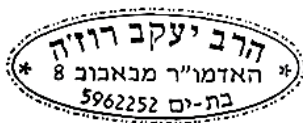
הובא לפני הספר "שבט נחלתו",
שנכתב על ידי הרב הגאון בנימין טכדי שליט"א.

הספר עוסק בנושאים חשובים מאד לעם ישראל בארץ ישראל.
הוא מקיף היקף עצום של ראשונים ואחרונים העוסקים בנושאים
הללו.

שעה ארוכה דנו יחד בנושאים כגון, גר תושב, שירות צבאי ויישוב
הארץ, והרב המחבר הראה את כוחו בהיקף וכבדירות שבעניין.
ימשיך הרב המחבר להגדיל תורה ולהאדירה בהפצת תורה ברעננה
ובארץ ישראל, ויזכה לחבר ספרים בנושאים חשובים לעם ישראל
ולארץ ישראל.

בכבוד רב

הרב יעקב רוז'ה

הרה"ג יוסף צבי רימון, רב אזורי - גוש עציון

יוסף צבי רימון

רב אזורי - גוש עציון
 ראש הישיבה רב המרכז האקדמי לב
 נשיא סלמות ולאופק
 רחוב קבוצת אברהם 10
 אלון שבות 9043300
 משרד: 02-9933644
 נייד: 052-5456060
 פקס: 053-2-9933644
 rimonim613@gmail.com

בס"ד, כ"ח באייר ה'תשפ"ד

מכתב ברכה לספר שבט נחלתו

עברתי על חלקים מהספר שבט נחלתו, שכתב הרב בנימין טבדי שליט"א, ונהניתי מאוד. עניינים אלו של מצוות יישוב הארץ היו חשובים בכל הדורות, אולם כמה נפלא ללמוד אותם בדור של גאולה. דורנו, שזכה לשוב אל ארץ ישראל, זוכה לחיבור מיוחד עם הארץ, ומכוח חיבור זה גם העיסוק בתורת ארץ ישראל הולך ומתבדך.

הרב טבדי שליט"א מאריך ומעמיק בסוגיות יסוד אלו של יישוב הארץ, של גיוס תלמידי חכמים ושל גר תושב, מברר היטב את הסוגיות השונות, מעמיק בהסברי ראשונים ואחרונים לסוגיה, מסיים בסיכום מצוין, ומוסיף משלו תוספות חשובות ומשמעותיות.

נמצאים אנו בתקופה קשה. בסוף התורה בנאומו של משה רבנו נאמר "אשריך ישראל מי כמוך, עם נושע בה'. מגן עזרך ואשר חרב גאוותך" (דברים ל"ג). ר' יוסף בכור שור מסביר, שהחרב שבה אתה משמיד את האויב, היא גאוותו של עם ישראל, בכך שהיא מגביה אותו מעל העמים.

החתם סופר (תורת משה שם) שואל: אם ה' עוזר תמיד לישראל, ותמיד יש נסים במלחמה כמו למשל בימי יהושע ודוד והחשמונאים, מדוע הם היו צריכים ליטול בידם חרב וקשת למלחמה? הם היו יכולים לקחת עפר ולזרוק על האויבים, וגם אז היו מנצחים כפי שהמדרש אומר שאברהם היה משליך עפר על האויבים, והיה נהפך לחרבות! התשובה הפשוטה היא, שצריך השתדלות. אנחנו צריכים לעשות את ההשתדלות שלנו, ורק אז ה' עוזר ומצליח דרכנו.

אולם, החתם סופר עונה בדרך מפתיעה ומרוממת. לדבריו, אם הדבר היה בדרך נס, לא היו מעריכים את עם ישראל בתור גיבורים, אלא היו אומרים: עם ישראל חלש, וה' הוא זה שנלחם להם "שאם אנו באים בנצחוננו של מקום, אזי לא יקולסו ישראל לגיבורים ואנשי חיל, כי יאמרו בגוים 'ה' ילחם לכם והמה חלושים וחסרי כח". אולם, אם אנחנו באים בחרבות ומנצחים בדרך הטבע, הגויים מהללים את הגבורה שבנו. לפי זה, יש עניין מיוחד, שהעולם יכיר גם את הגבורה של עם ישראל, את כוח הלחימה שלנו. יכירו בכוח שלנו, ויידעו שה' הוא העוזר לנו לנצח. פוגרומים רבים ידע עם ישראל בהיסטוריה. אולם, זהו פוגרום ראשון, שעם ישראל זוכה לקום באותו יום ולהגן על עצמו. לאחר אלפי שנים, זוכים אנו לקיים שוב מלחמת מצווה, להילחם, להגן ולהוסיף שלב בתהליך גאולתנו.

אשרי הרב טבדי שליט"א, שבתקופה זו מוציא ספר חשוב שמחזק את היישוב בארצנו ומחזק את חיילנו הנפלאים. בע"ה שיזכה המחבר שליט"א להוסיף עוד ספרים רבים, להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת התורה והמצווה,

יוסף צבי רימון

הרה"ג יצחק שילת, ראש ישיבת ההסדר מעלה אדומים

ב"ה

המלצה

שמחתי לראות את ספרו החדש של הרב בנימין טבדי הי"ו אשר פיו יקבנו בשם 'שבט נחלתו', והוא דיון נרחב ומעמיק בשלש סוגיות גדולות הקשורות לישיבת עם ישראל בארצו: מצות ישיבת הארץ, דינו של נכרי הרוצה לגור בארצנו, והאחרון, האקטואלי ביותר מבין שלשתם: חובת תלמידי חכמים להשתתף במלחמת מצוה. המחבר הניף ידו על מגוון גדול של מקורות ודן בהם בשפה ברורה ובטוב טעם ודעת. אין ספק שהספר מוסיף נדבך חשוב בבידור סוגיות מרכזיות אלה בחיי עם ישראל. חזק ונתחזק בתורה ובארץ!

יצחק שילת

ראש ישיבת ההסדר מעלה אדומים

הרה"ג צבי שכטר, ראש ישיבה וראש כולל ישיבת רבנו יצחק אלחנן, ניו-יורק

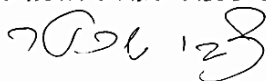
Rabbi Hershel Schachter
 24 Bennett Avenue
 New York, New York 10033
 (212) 795-0630

הרה"ג צבי שכטר
 ראש ישיבה וראש כולל
 ישיבת רבנו יצחק אלחנן

מכתב ברכה

עברתי על חלק חשוב מספרו החשוב של יקירי כז' הר"ר בנימין טבדי הי"ו, וכבר אתמחי גברא ואתמחי קמיעתא והמפורסמות א"ל ראייה, והרב המחבר ידוע הוא בין הלומדים כת"ח מופלג, אכן ראונו של אדם זה כבודו, וכבוד הרב המחבר זיקש ממני מכתב ברכה, וברך – ולא אשיבנו. ויהי רצון שימלא הספר חן בעיני הלומדים, וילמדו בו בעיון, כי בירור בענייני הספר חשוב מאוד בתקופתנו הלכה למעשה, וזמיוחד – חלקו השלישי. ובזכות בירורי הלכה אלו ע"י הרב המחבר נזכה לראות עוד הרבה ניסים גלויים במלחמה ויהי גלוי לכל העמים שאין עוד מלכוד, ושהארץ הנבחרת נתנה ע"י בורא העולם לעם הנבחר, שהם זרע אברהם – זרע כשר ולא זרע פסול, ויתברר לכל העולם מי הוא הרודף ומי הוא הנרדף, בחינת והלדיקו את הלדיק דמעיקרא, והרשיעו את הרשע דמעיקרא.

הכותב וחותם לכבוד התורה וחכמיה,

הרה"ג יגאל בצלאל שפרן, רב "אהל משה" וביהכנ"ס "שפרן-וסרטיל", ירושלים

יגאל בצלאל שפרן

רב "אהל משה" וביהכנ"ס "שפרן-וסרטיל", קרית משה, ירושלים
ראש מוסדות "מרחבים" והמחלקה לרפואה והלכה ברבנות ירושלים,
רופא' לאתיקה רפואית והלכה בבתי"ס לרפואה בירושלים ותל אביב

ב"ה, י"א בסיון תשפ"ד

הסכמה

כיהודה ועוד לקרא, באתי גם אני לתת שבח ותפארה לכבוד ידידי הרב המובהק ועוטה האורה, הג' הרב בנימין טבדי שליט"א, מפארי גידוליו של מכון "מרחבים", המרכז התורני ליהדות וחינוך ברוח הרב קוק וצ"ל שבירושלים, על ספרו החשוב "שבט נחלתו".

זהו ספר למדני למופת, המציב משנה סדורה ומעמיקה לגבי הנושאים הכי משמעותיים בשעה זו בעולמו של ציבורנו הק': ארץ ישראל, עם ישראל, וחובת שירות האומה. עיונו הلمדני מציב מערכות שלמות, מעודכנות עד לגאוני דורנו ממש, הן בדבר יישוב ארץ חמדתנו בעת אשר שב ה' את שבות עמו ב"ה, הן בדבר קדושת האומה וסגולתה והן בדבר קדושת השירות הבטחוני בדור גאולים זה.

היקפו של הספר מעיד על למדנותו המובהקת של כותבו שליט"א ועל היגיעה הרבה שהשקיע בבידור הדברים עד שורשם. ב"ה שניתן בידינו עתה כלי תורני מקיף לתפארה ובעל חידושים הרבה, בכל הנוגע לשלושת הנושאים העיקריים בהם הוא עוסק.

אין לי ספק כי כל תלמיד חכם הרוצה לירד אל שורשי הדברים יוכל עתה לעיין בספר זה ולמצוא בו כלי מחזיק ברכה לשעורים ולבידורים עמוקים הבנויים לתלפיות בכל שלושת הנושאים גם יחד: ארץ ונחלתו, גרתושב וגיוס תלמידי חכמים.

תודתנו למחבר שליט"א על מפעלו המפואר, המצטרף להנהגתו הרבנית המעוטרת ויהי רצון ויפוצו מעייניו חוצה עוד ועוד בע"ה לראות ברכה בעמלו, עמל התורה, עמל האומה, ועמל חירותה וגבורתה במלוא תוקפה בימים אלו ממש, ימי מלחמה ובקשת שלום.

בברכת התורה העם והארץ

יגאל בצלאל ב"ר מנחם קוה דב זצ"ל שפרן
רב פה עיה"ק ירושת"ו

פתח־דבר

מבוא

זכה דורנו להיות דור הנבואה. דבר ה' בפי נביאיו, שפעל את פעולתו בחשאי במשך אלפי שנים, מבצבץ ועולה, מתגלה ונראה – "הניצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע". התקיימות דברי הנביאים אינה רק מציאות הסובבת אותנו, כך שאנו מתבוננים עליה כצופים מן הצד באירוע המתרחש מול עינינו – אלא היא הופכת אותנו לחלק מהנבואה. אותו דבר ה' העתיק – הוא עצמו – מופיע דרכנו, מאיר את עינינו, מתפלש במוחות ובלבבות, מתלבש בחלומות, מעורר את כח המדמה שלנו, מחזק את גופנו, מאמץ את מידות נפשנו ומאדיר את רוחנו. אותן נבואות הן אלו שהולידו את הדור החדש, החפץ בחירות לאומית וגבורה מעשית. קנאתו של אליהו הנביא מתגלה בלבבות ומעוררת אותנו לקנא קנאת-עם (עי' צדקת הצדיק לרצ"ה מלובלין אות ריח). מכוח כל אלו הופיע המהלך ההיסטורי הפלאי של קיבוץ הגלויות ופיתוח היישוב היהודי בארץ־ישראל, שהלך והתגבש למדינתנו – מדינת ישראל.

במשך אלפיים שנות גלות, במקביל להתגברות עסק חכמת התורה, ובפרט תורה שבעל פה, על כל סעיפיה ופרטיה – הסתלקה הנבואה. אך לא רק במובן הפרסונאלי של אישים מיוחדים המביאים לנו את דבר ה' – אלא במובן הנפשי, הרוחני וההסתכלותי: הצטמק והוקלש המבט ההיסטורי, הצפייה למרחוק היטשטשה, אנשי אמונה אבדו ואין חזון נפרץ. הגבורה התגלתה בעיקר במסירות נפש לקיום מצוות ושמירת הזהות היהודית. היצירה הרוחנית הענפה בכמותה ואיכותה הייתה שמימית בלבד, ופנתה לתיקון חיי הפרט או הקהילה המצומצמת.

זו הסיבה שהתקיימות חזון הנביאים בדורנו, שיצקה בנו מאותה רוח גדולה, והביאה אותנו לעולם חדש־ישן של רגשות ומחשבות, חלומות וכוחות־נפש – הביאה עמה גם חולשה בדקדוק ההלכה וקיום פרטי־המצוות. אותה "תורה צווה לנו משה מורשה קהילת יעקב", שניתנה במדבר סיני, וליוותה אותנו בכל ימי מדבר־הגלות, ורוממתנו מכל המעשים והלשונות – נראתה לרבים כ"שרגא בטיהרא" – כנר קטן, מצומק ומקומט – לעומת האור החדש הזורח על ציון ומקראיה.

מִרְן הַר־אֵי"ה קוֹק תִּיָּאָר לַפְּנֵינוּ אֶת הַדְּבָרִים בַּמֵּאֲמָרוֹ "חֲכָם עֲדִיף מִנְּבִיא" (מובא בספר אורות, זרעונים, פרק ב):

במשך הזמן הרב נתגבר עסק החכמים על עסק הנביאים והנבואה נסתלקה, ארכו הימים והכללים החלו להתרופף, נבלעו בהפרטים ולא יראו החוצה. על כן באחרית הימים שצמיחת מהלך שיבת אור הנבואה תתחיל להופיע, "אשפוך את רוחי על כל בשר", אז שנאת הפרטים תתגבר, "חכמת סופרים תסרת, ואנשי־הגבול, אלו תלמידי־חכמים שמשימים גבול לדבריהם, ילכו מעיר לעיר ולא יחוננו"...

רוח-הנבואה גורמת שהגבולות אשר גבלו ראשונים מתרופפים, והפרצות גדלות (ראה שמונה קבצים ב, ל ואגרות ראייה א, כ) - אמנם מצב זה הוא זמני בלבד:

עד אשר לא כפרי־בסר כִּי־אם כבכורים מלאים טל וחיים יצאו הניצוצות של התחלת אור הנבואה מנרתיקם, וזו תכיר בכללה את גדל פעלת החכמה ובענות צדק תקרא: "חכם עדיף מנביא"... ונשמתו של משה תשוב להופיע בעולם.

אכן כל תהליך חדש שהולך ומתגלה בעולם, מופיע בתחילה בצורה בוסרית ולא מדויקת, עד כדי רמיסת ערכים ושיקולים אחרים. מאז ומעולם מסורת ישראל רוממה את תורת משה, האספקלריה המאירה, לעומת שאר הנבואות המצטרפות אליה וטפלות לה. לכן, אף על פי שבשלבים הראשונים של התפרצות הנבואה ישנו טשטוש ביחס למעמדה של תורת משה, הלכותיה ודקדוקיה - מובטחים אנו שעם הזמן הנבואה תבשיל להכיר את מקומה. חשיבות גדולה יש לנבואה המאירה את הדור והדורות, וחשיבות יתירה לתורת-משה, המאירה את האמת האלוקית ומנצחת על הדור והדורות.

חיבור זה

חיבור זה הוא חיבור הלכתי. ניסיתי לחבר בו את הנבואה לתורה - את בקשת גבורת־החיים והודם עם אמיתת־החיים וניצחיותם. מתבררות בו סוגיות הלכתיות חשובות העומדות על הפרק: מצוות יישוב ארץ, מעמדו של גר־תושב ותפקידם של תלמידי חכמים במלחמות מצווה. השתדלתי לברר את הסוגיות, הדק היטב ובאר היטב, מצדדים שונים בהיקף גדול של מקורות וסברות, בחתירה לפרוש את יסודות הסוגיה כשמלה על פי דרכם של גדולי הפוסקים, ראשונים ואחרונים. עם זאת עמלתי לברר ולהעמיק גם בסברות כלליות, הנוגעות לשורשי התורה, המחשבה והאמונה - המאירות ומבררות את ההלכות שלפנינו. הצלילה לעומקי הסוגיות ההלכתיות הכלל-

ישראליות הללו הייתה עבורי חוויה פלאית, שבה מתגלה כיצד מחשבות רוממות וגודל רוחני מופיעים בכל קוטן ופרט הלכתי.

דגש מיוחד נתתי למשנתו ההלכתית של מרן הראי"ה קוק זצ"ל, שבין השיטין שלה ניכרת ומובלטת גם ההסתכלות הכללית והרוחנית שלו.

יש לציין בזה את משנת המהר"ל מפראג, שהנני מרגיש כיצד היא מאירה את הסתכלותי על דברי התורה ומאמרי חז"ל. על אף שעיקר ייחודה של תורת המהר"ל היא בתחום האגדה, פרשנותו מרחיבה אף את האופק ההלכתי, ויש לכך השפעה מוחשית בנטיית הלב לחידושי הלכה ויושר הסברה, בפרט לאור תורת הגאון רבי אברהם מסוכוצ'וב, בעל האבני נזר, שאף משנתו ההלכתית הושפעה השפעה ניכרת מתורת המהר"ל. דברי האבני נזר היו לנו לעיניים במספר סוגיות בספר זה.

כמו כן בכל הסוגיות שלפנינו נעשה מאמץ מיוחד ללבן ולברר את שיטתו של הגאון החזון-איש זצ"ל. יסודות דרכו ההלכתית של החזון-איש, כפי שמתבאר לפנינו, מלבד מה שהינם מאירי עיניים ומשובבי נפש, יש בהם גם עולם מחשבה והגות רחבים ומקוריים. העמל להבין את דבריו ולזקקם כפי ערכי, היווה עבורי עונג רוחני נפלא, שפתח לפני צוהר לעולמו המחשבתי המיוחד, המתפלש וחדר לסברותיו והכרעותיו ההלכתיות.

גוף המאמרים, הערות השוליים והסיכומים

מאמרים אלו הינם סיכומים של י"ד שיעורים שהעברתי בקהילת "שטיבל יד בנימין" ברעננה, בה אני משמש כרב. ב"ה זה כמה שנים, מדי שבת, בין מנחה של שבת למוצ"ש, אנו לומדים יחד מקורות מחז"ל, ראשונים ופוסקים בנוגע לסוגיות שונות – וקהל גדול בא לשמוע וללמוד. בעקבות מלחמת שמחת-תורה-חרבות-ברזל התחלנו ללמוד סוגיות הלכתיות הנוגעות לשאלות הלכתיות-ציבוריות העומדות על הפרק. חלק קטן מהשיעורים הללו מובא לפניכם. עם זאת רוב החידושים והמקורות המובאים בהערות השוליים הם תוספות שהוספתי אחר כך, להרחיב לב המעיין. ההערות הינן לימוד בפני עצמו, ויש בהן חידושי הלכה ואגדה רבים – ולמעשה חלק גדול מההערות ראוי היה להפוך למאמרים עצמאיים. פעמים ההערות היו ארוכות ומסועפות ולפיכך העברתי אותן לנספחים שבסוף הספר.

אמרו חז"ל "יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק", ואף בדברי תורה כן – "ומתלמידי יותר מכולם". לפיכך עשיתי מאמץ גדול שהמאמרים יהיו כתובים באופן

בהיר, קולח ונעים. כמו כן הוספתי בסיום כל פרק סיכום, הכולל בתמציתיות את כל התוכן המובא באותו הפרק. מטרת הסיכום כפולה: גם לתת "מבט על" על כלל הפרק, וגם לאפשר חזרה זריזה על הדברים.

השתדלתי שהספר יהיה נגיש לקהל רחב כמה שיותר, כמובן תוך כדי שמירת המגמה של בירור הלכה מדויק ומסודר. בחורי ישיבה ובני תורה החפצים לבנות השקפת עולם הלכתית מסודרת, בנוגע לסוגיות שהספר עוסק בהן – ימצאו כאן מקורות מכל מרחב התורה, סברות מחודשות ודיונים יסודיים ומעניינים.

כאמור המאמרים כאן הם סיכומי שיעורים, ואכן אחת המטרות המרכזיות בכתיבת הספר הייתה שמירה על מבנה הרצאת הדברים כפי שנמסרו בשיעורים, בתקווה שלא רק נזכה לחקוק את חכמת התורה עלי ספר אלא גם לחקוק על לוחות הלב את רוממות-הרוח בשעת הרצאת הדברים.

שם הספר

שם הספר הוא "שבט נחלתו", והוא מיוסד על לשון הפסוק בירמיה (י, טז) "וַיִּשְׁרָאֵל שִׁבְטֵי נַחֲלָתוֹ". הקשר בין המילה "נחלה" לתוכן הספר ברור – שכן התורה, עם ישראל, ארץ-ישראל ובית המקדש – קרויים "נחלה", כלשון המדרש (מכילתא דרשב"י שמות טו):

תורה נקראת נחלה "וממתנה נחליאל" (במדבר כא, יט). ישראל נקראו נחלה "והם עמך ונחלתך" (דברים ט, כט). ארץ-ישראל נקראת נחלה "והיה כי תבוא אל הארץ" (שם כו, א) בית המקדש נקרא נחלה "בהר נחלתך" (שמות טו, יז). יבואו ישראל שנקראו נחלה לארץ-ישראל שנקראת נחלה ויבנו בית המקדש שנקרא נחלה בזכות תורה שנקראת נחלה...

המילה "שבט" משמשת כאן בשני תפקידים. התפקיד הראשון, הוא כמובן של ענף מתוך אילן גדול, וכפי שביאר בעל התניא (מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב עמ' קל"ז):

הנה ענפי האילן נקראים בשם שבטים, ע"ש שהאילן הוא עיקר ומה שמסתעף ממנו הוא רק הארה בעלמא ממנו ועדיין צריך הוא ליניקה מגופו של אילן, לכך יקרא שבט, והענפים הם רכים מאד וצמיחתן באילן הוא מלמטה למעלה לראש האילן כו'...

לאור הדברים השם "שבט נחלתו" בא לומר, שכל עמלנו הוא רק בבחינת שבט וענף, "הארה בעלמא", היונק, מתפתח וצומח מתוך התורה הגדולה של "נחלתו". נחלת-ה' היא האילן, והשבט הוא חלקנו באילן.

התפקיד השני של המילה "שבט" הוא לרמוז לשמי ולתוכן הספר בראשי התיבות שב"ט - "שיעורי בנימין טבדי", כדברי בעל הרוקח בהקדמת ספרו, שראוי למחבר הספר לרמוז את שמו בשם ספרו.

מצבת זיכרון

ספר זה מוקדש לעילוי נשמת ר' יששכר דב מטיאש ב"ר יחזקאל שרגא ואלטה שרה חוה ז"ל.

ר' יששכר דב העניק בנדיבות ושמחה מהונו על מנת להבטיח את הוצאת החיבור וכל הוצאותיו עוד בחייו, וזאת כחלק מרצונו לתמוך בהפצת תורה, ובפרט בסוגיות ציבוריות הנוגעות לעם-ישראל ולארץ-ישראל.

למעשה כתיבת החיבור הסתיימה סמוך ונראה לעת פטירתו בשיבה טובה, בתאריך כ"ט סיון תשפ"ד.

בהתייעצות עם משפחתו ראינו לנכון להקדיש את הוצאת הספר לעילוי נשמתו.

ר' יששכר דב האמין בכל ליבו ומאודו שארץ-ישראל שייכת לעם-ישראל על פי תורת-ישראל, והחוט המשולש לא במהרה ינתק, ובאמונתו הגדולה זכה לראות דור ישרים מבורך, אוהבי עמם וארצם, יראי ה' וחושבי שמו. יהיה זכרו ברוך.

תודות

זה המקום כמובן להודות לקב"ה, הטוב ומטיב, שזיכני גם ללמוד וגם ללמד, וב"ה בחסדו הגדול אני זוכה מדי שבוע ללמד מאות בחורים, אברכים ובעל בתים בכל הארץ - ועתה אף להעלות חלק מהדברים עלי ספר. אני מתפלל שהקב"ה יזכני ללמוד וללמד למען שמו באהבה, לדלות עוד חידושי-תורה ולהפיצם בישראל, לרומם קרן עמו ונחלתו.

אני רוצה להודות לחברי קהילת "שטיבל יד בנימין" ברעננה, המתמידים לבוא בשערי בית הכנסת ובית המדרש, ומעודדים אותי להמשיך בהרבצת התורה. לא בכל קהילה

אפשר ללמד תורה ברמה כזו ובאיכות כזו. הרצון הכן של השומעים לשמוע את דבר ה' – הלכה ואגדה – הוא ייחודי.

זה הזמן והמקום להודות גם לתומכים של "בית מדרש לשמה להכשרת רבנים" ברעננה שאני זוכה לעמוד בראשו. למשפחת הורוביץ שמעודדת את פעילות בית המדרש מעל ומעבר למשוער, לע"נ האבא והסבא מישאל בן זאב יהודה הלוי הורוביץ ז"ל. ישלם ה' להם על פועלם הטוב, כפליים לתושיה, ובכל אשר יפנו יצליחו. יחד עם יש להודות לכל התומכים והמסייעים לבית מדרשנו, ביד-רחבה ובנפש-חפיצה, לרומם קרן ישראל באור תורת אמת.

זה המקום להזכיר את רבותי וידידי שיש להם חלק בצמיחתי וגדילתי הרוחנית: מורי ורבי הגאון הגדול הרב אברהם אלקנה כהנא-שפירא זצ"ל, ראש ישיבת מרכז הרב, שנטע בנו אהבת תורה ותחושת אחריות כלל-ישראלית בהמשך ההתגדלות והשקידה על התורה בכל מצב וזמן. לג"ר חיים גנץ שליט"א, שזיכני להסתופף בישיבת תל אביב מעלה אליהו, ולשקוד על התורה בנחת ובשמחה. למו"ר הג"ר יצחק יודייקין שליט"א, שבמשך עשרות שנים עומד לימיני, בענייני תורה ודרך-חיים, בעצה נכונה ועין טובה ואהבה גדולה, גדושה תקווה ועידוד. לג"ר ציון לוז שליט"א, דיין בבית הדין הרבני הגדול, שאף זה לא מזמן הכרנו – אני שמח לראות בעצמי אחד משומעי לקחו, ומצא מין את מינו ונעור. אני מודה לרב שליט"א שמזכני ללמד בישיבת "תפארת ישראל" ביישוב יד בנימין, לתלמידים מקשיבים, שעדיים לגאון ולתפארת. אני מודה לכל הרבנים הגאונים שהואילו בטובם לעבור על חלקים חשובים מהספר, ולעטרו במכתבי הסכמה וברכה.

ברכת "חזקו ואמצו" לחברי בית המדרש "לשמה" ברעננה, המשקיעים את מיטב מרצם וזמנם לגדול בתורה, בעיון-הלכה ומרחב-האגדה, ושותפים במפעלי-התורה שלנו ברעננה ומחוצה לה, ולכל התלמידים שאני זוכה ללמד בישיבות השונות.

כמובן יש להזכיר כאן את התומכים היקרים בהוצאה לאור של ספר זה, שעזרו בהגהת הספר וזיקוק התוכן והלשון: הרב איתי אליצור, הרב אביחי ביגל ור' יהונתן ביטון.

זו הזדמנות מיוחדת להודות להוריי היקרים, ראובן ואסתר טבדי, ולסבתא לאה, על כל הטוב אשר גמלוני. תמיכתם, עידודם, אהבתם הבלתי-מוגבלת, מילדות ועד היום – נוסכים בי עוז ואמונה להמשיך ולעשות פעולות גדולות וטובות למען עם ישראל.

לאחי היקר, גבריאל, שעליו אני קורא את הכתוב "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" (שמות לא, ו).

תודה לחמותי בהירה, על עזרתה המרובה בכל עת ובכל שעה. זה המקום להזכיר את חמי היקר, ישראל שלום אייל ז"ל – שאהב את ארץ-ישראל בכל מאודו ונפשו, ובטוחני שהבירוורים היסודיים שיש בספר זה מסבים לו נחת רוח גדולה.

אחרונה חביבה, אני רוצה להודות לרעייתי היקרה – יעל, מנשים באוהל תבורך, אשת-חיל עטרת בעלה, שתמכה ותומכת בי למעלה מעשרים שנה, ונטלה על שכמה את המשא הגדול של עול הבית וחינוך הילדים בגבורה וחריצות. לולא אמונתה, אבדתי בעניי, ומכוח עידודה אני זוכה לשקוד, ללמוד, ללמד ולמלא תפקיד בהרמת קרן התורה בעם ישראל השב ומכונן את חייו בארצו, ארץ ה'. "חכמת נשים בנתה ביתה" (משלי יד, א). שלי ושלכם – שלה.

יהי רצון שהקב"ה יזכה אותנו לרוות נחת מבנינו ובנותינו היקרים, שיגדלו בבריאות דגופא ונהורא מעליא, ויצמחו להיות יראי ה' ועובדי ה' בשמחה ובטוב לבב, ולא תמוש התורה מפי זרענו וזרע זרענו עד עולם.

מספר מילים לעת מלחמה

אי אפשר לחתום את הדברים בלי לומר מספר מילים על המלחמה הקשה שעם ישראל ומדינת ישראל מצויים בה בשעות אלו ממש. לצערנו בבוקר שמחת תורה תשפ"ד האויב הערבי, האנטישמי והברברי חדר מעזה לתוככי מדינת ישראל ויצא למסע פרעות אכזרי, מתוכנן וקטלני, שמחירו החל בכאלף ומאתיים נרצחים, ולמעלה ממאתיים חטופים, בו-ביום. במקביל גם אויבינו מצפון החלו להפגיז את צפון הארץ. בהוראת הממשלה מאות אלפי יהודים פונו מבתיהם, מדרום ומצפון, ושוכנו בבתי מלון ודירות ארעי אחרות.

חיילים ואזרחים גיבורים נרתמו למערכה, ואנחנו חותמים כמעט שנה של לחימה קשה, רוויית חללים, קדושים וטהורים, ה' ייקום דם.

פרעות תשפ"ד מגלות לפנינו שוב, שכלל מלחמותינו בארץ-ישראל ובמדינת ישראל אינן מלחמות לאומיות גרידא, אלא מדובר במלחמה ארוכת שנים, שיסודה רוחני-דתי: בין האסלאם הקיצוני, האכזרי, בעל דת-המוות – לבין עם ישראל, הצופה לישועת ה' והפועל לתיקון עולם.

להבחנה זו מספר משמעויות.

המשמעות הראשונה נוגעת לדרך הניצחון, שיסודה החוסן הרוחני והבנת התכלית עבורה אנו נלחמים. אי-אפשר לנצח במלחמת הדת שבה אנחנו נמצאים בלי הבנת השורשים הרוחניים של צדקת-דרכנו. גודל כוחנו – הוא כגודל חזוננו, חזון גאולת עולמים, המושגת על הבנת הייעוד ההיסטורי של עם ישראל, ומרכזיותה של ארץ-ישראל במימוש ייעוד זה.

המשמעות השנייה נוגעת להבנת מהות הניצחון: ההכרעה אינה רק בפירוק האויב מנשקו הגשמי והתבססות "המקלט הבטוח" לעם-היהודי הנרדף. הניצחון הוא בפירוק חזונו של האויב – על ידי העמדת חזון יהודי אלטרנטיבי ואקטיבי לתיקון עולם. בהקשר זה יש לראות בחבל עזה, לא רק מרחב שיש להתגונן מפניו – אלא מקור לתיקון עולם. חבל עזה הינו חלק מארצנו הקדושה, והוא מצפה שנגאל אותו מתרבות ההרס והחורבן הקיצונית והמדממת שהשתלטה עליו, ונחיייה אותו מחדש, ברוח ה' אשר עלינו, בהתיישבות יהודית, עם תרבות מתוקנת וחיים עדינים ומקודשים.

בניגוד לאויבינו, ביישוב היהודי בחבל עזה יוכלו לדור בסמיכות אלינו גם אינם-יהודים, שיוכיחו את נאמנותם לעם היהודי ומדינת ישראל, ויקבלו על עצמם סדרי חיים מתוקנים, עדינים וראויים, כפי שמתבאר באריכות בספר זה במערכה על גר-תושב.

זהו הניצחון האמתי על החושך והרע – החלפתו באור וטוב. העולם שואף לטוב, מצפה להתקדם ולהתעלות, להחליף את התרבויות השפלות והברבריות לתרבויות בריאות, מלאות אהבה, אור וחיים.

אני תפילה, שהבירורים שנעשים בספר זה, יהוו עוד נדבך למסילות גאולתנו בארצנו הקדושה.

בנימין טבדי

רב קהילת שטיבל יד בנימין, רעננה

וראש בית מדרש "לשמה" להכשרת רבנים